

משך חכמה פשרת בלק פרק כב פסוק כ

(כ - כב) ויבא אלקים אל בלעם לילה וכו' ויחר אף אלקים כי הולך הוא. כי באה הנבואה בלילה מסופקת ומלובשת בכח המדמה, אשר ברוב עתותיו כוזב, ואין ספק מוציא מידי ודאי, והוא אמר לו "לא תלך". לכן חרה אפו כי הולך הוא, וגם כחד מאתם בציווי ש"לא תאור את העם" ופשוט.

הקדמונים נתפלאו על נס פתיחת פי האתון, מה תועליות היה בנס גדול כזה שנראה רק לעיני שרי בלק. ועיין ראב"ע. והנראה, כי מה שחש השי"ת שלא יקלל בלעם - האם עקימת שפתיו הוה מעשה, אם הוא יתברך יברך, מה לנו כי יקלל?! והתירוץ האמיתי לדעתי, כי רצה השם להטיל אימתם של ישראל על כל מלכי הגויים, אשר לא יבואו לעורר קרב ברבבות אלפי ישראל. לכן בבלעם שהוא היה נכבד בכל הגויים ומלכותם, והיו שואלים פיו, ואחרי עצתו לא שינו, אם איש כמוהו יחזה נשגבות ממעלתם של ישראל, הלא לא יקום רוח באיש, ויהממו כל הגויים מפחדם ושאתם, וכאשר היה כן כאשר אמרה רחב. ויתכן כי כוונה לזה (יהושע ב, ט) "וכי נפלה אימתכם עלינו וכו' כי שמענו וכו' ואשר עשיתם וכו' ונשמע וימס לבבנו", שהוא מפני "ששמענו את אשר עשיתם", "ונשמע" - מפי בלעם את אשר עוד תעשו לכל הגויים - לכן "וימס לבבנו". שאף שהיו אז דבוקים בשם יתברך, בכל זאת לא רצה השם שיערכו קרב, שהשטן מקטרג (בשעת סכנה - ירושלמי שבת ב, ועוד). וכמו שמצאנו בעמלק (במדבר כא, א), ובעי (יהושע ה). ועוד פן יפלו הנלחמים מבטחונם ויכשלו באמת. וזה היה עצה עמוקה מחכמת הבורא יתברך להפיל אימה על הגויים בדברי נביאם בלעם הקוסם. ולכן חשש השם פן יאמרו העמים כי בני ישראל שיחדו מכספם הון רב לבלעם כי יאמר עליהם חזיונות כאלה למען יפחדו מהם כל הגויים, ובאמת בדה זה מלבו והכסף יענה מפיו. לכן הראה השי"ת פליאה עצומה ענין האתון לפני כל שרי בלק רבים ונכבדים מאוד, ענין יוצא מגבול הטבעי, להראות כי השם או מלאך השם מדבר עם פיו, ומה שהוא אומר הוא אומר בדבר השי"ת, ויביא מזה תועליות הנרצה כמו שבארנו, והבן. וזה שאמרו בסוף (יהושע ב, יד) "ואם תגידי וכו'", והיינו הוא דבר זה שהטמינו ופחדו שלא יודע לאיש, שבזה יחזור רוחם, שרואים שמתפחדים מהם.